

פרשת תזריע

ד' ניסן תשפ"ד
שנה ט"ו ג' גליון תשי"ז

עטרת שלוש

קול קאמרנא 0747962080

עלון שבועי שע"י מוסדות קאמרנא בארה"ק • בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א • עיה"ק ירושלים ת"ז

עטרת ראשנו

דברי תורה מכ"ק אדמו"ר שליט"א

אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת והיה בעור בשרו לנגע צרעת והובא אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו הפהנים. וראה הפהן את הנגע וגו' (יג ב-ג)

אותיות, וכמו שאמרו חז"ל (ב"ר טו ז) אמר רבי יהושע בן לוי, חמשה 'תורות' כתובות במצורע וכו', ללמדך שכל האומר לשון הרע, עובר בה' חומשי תורה. ולכן המספר לשון הרע פוגם בחכמת התורה וגורם להסתלקות אור החכמה, ועי"ז נאחזים החיצונים ביחוד זו"ן, ותמורת ג"פ אור שהוא אור התורה, נעשה ג"פ עור שהוא בחינת תערובת טוב ורע, כי עור הוא ר"ע ו', ואות ו' הוא נהירו דקיק דקדושה כנודע (עין חיים שער מא"פ א).

ובזה נבוא לבאר כוונת הכתוב אדם כי יהיה בעור בשרו היינו שע"י שמספר לשון הרע נעשה פירוד בין בחינת אדם שהוא ז"א, לבין עור שהוא בחינת מלכות, כי תמורת ג"פ אור נעשה בחינת עור שהוא תערובת טוב ורע, ועי"ז אינו מאיר ז"א למלכות את הכ"ב אותיות התורה, ועי"ז יונקים החיצונים מהם, וזהו שאת או ספחת או בהרת היינו שתמורת ג' מיני יחודים שיש בזו"ן יחוד נ"ר כידוע (שער הכוונות חנוכה ד"א), נעשה ג' מיני נגעים, וזהו והיה בעור בשרו לנגע צרעת היינו כי ע"י שפגם בכ"ב אותיות התורה לרע, נתהפכו האותיות מענגע לנגע.

ולזה **והובא אל אהרן הכהן** שהוא בחינת חסד וחכמה כמבואר לעיל, היינו שע"י בחינת חסד נעשה הנסירה בזו"ן כדי שיהיו פב"פ, בסוד אתי חסד ופריש גזעין (עין חיים שער לט ד"י). וגם אהרן הכהן הוא בחינת חכמה כנ"ל, שהוא יכול להחזיר את אור חכמת התורה כמ"ש 'שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו' (מלאכי ב ז), והוא יכול לתקן את הכ"ב אותיות התורה, ועי"ז לא יהיה להחיצונים שום יניקה, ולזה דייקא **וראה הכהן** כי ראה הוא בחינת חכמה (ע"ח ש"ד פ"א), היינו שהכהן יאיר לו את אור חכמת התורה, ועי"ז יהיה היחוד של זו"ן בשלימות.

רעוא דרעיון תשפ"ג לפ"ק

הדוחין את החיצונים מלהתאחו בחסדים של הבינה המגולין, וכאשר אין אור המוחין דז"א מצד אבא נגלין, אז נאחזים החיצונים ולכן תמורת ג' אורות שהם הג' אלפ"י במילוי מ"ה כנ"ל, אשר יוצאין ומתקנין את לאה ורחל באחור ז"א. יוצאין ג' מיני נגעים הנקרא **שאת ספחת בהרת** אשר מהם יניקת כל החיצונים.

והנה כיון שהסבה אל הצרעת והנגע הוא הסתלקות מוחין דז"א דמצד אבא, לכן **והובא אל אהרן הכהן** כי הנה אהרן הכהן הוא מצד אבא, כי אהרן גימטריא ע"ב קפ"ד, שהם אחוריים הפשוטים והמלאים של הו"ה דיודין שבאבא, כי הנה בבא המוחין מצד אבא בז"א אז יאירו החסדים של המוחין דאמא ויסתלק הצרעת שהוא אחיות החיצונים בהם

ונלע"ד ששמעתי פירוש זה של **והובא אל אהרן** באופן אחר, והוא כי ע"י הראותו אל הכהן התחתון, גורם למעלה שאותן האורות של החסדים של מוחין דמצד אמא היוצאין לחוץ ואז שם נעשין בחוץ בחינת נגעים, וע"י הראותו אל הכהן גורם למעלה שאותן האורות יחזרו למקומם תוך הז"א עי"ש.

לפי כל זה יש לפרש באופן אחר, דהנה ידוע שכל כוונת עבודת האדם בעולמו בתורה וקיום המצוות הוא כדי שיהיה היחוד קוב"ה ושכינתיה, וכמו שאומרים לפני כל עשיית המצוות לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה. והנה המספר לשון הרע ע"י שגורם פירוד למטה בין אדם לחבירו, עי"ז הוא גורם ג"כ שיהיה פירוד למעלה בין קוב"ה ושכינתיה, וכמו שאיתא בתיקו"ז (דף יו:). כל מאן דאפריש חד מן חבריה מאלין עשר, אתחשיב ליה כאלו אפריש, ועי"ז נעשה זו"ן אב"א.

והנה מבואר ממרן האריז"ל (עין חיים שער לה פ"ג) שכל ענין היחוד של זו"ן הוא ע"י הכ"ב אותיות התורה עי"ש. וא"כ המספר לשון הרע שמשמש ככ"ב אותיות התורה לרע, עי"ז הוא פוגם בכ"ב

צריך להבין למה כתוב **אדם** ולא איש כבכל מקום. וגם להבין מה שפרש"י **אל אהרן** וגו' גזירת הכתוב הוא שאין טומאת נגעים וטהרתן אלא ע"פ כהן. צריך להבין למה תלה הכתוב דיני המצורע בדוקא ע"י הכהן.

אלא הנראה לומר, שזה אמרו חז"ל (ערכין טז): שהנגעים באים על לשון הרע. ולזה פרש"י טעם למה צריך להביא צפרים לכפרתו, כי המדבר לשון הרע הוא מעשה פטופטי דברים, לפיכך הוזקקו לטהרתו צפרים שמפטפטין תמיד בצפצוף קול. והנה עיקר התיקון של מדבר לשון הרע שיהיה מזור ותרופה לנפשו הוא על ידי לימוד התורה, כמאמרם ז"ל (ערכין טז): מה תקנתם של מספרי לשון הרע, אם תלמיד חכם הוא יעסוק בתורה, שנאמר (משלי טו ד) 'מרפא לשון עץ חיים'. כי לימוד התורה הקדושה מרפא ומתקן את פגם הלשון.

והביאור בזה יש לומר, עפ"י מה שביאר מרן האריז"ל **בעין חיים** (שער לח פ"י) וז"ל: הנה האדם הוא ז"א, שיש בו שם מ"ה דמילוי אלפ"י כמנין אדם, ושלשתן הם בקו האמצעי שבו, ראשונה בדעת, שניה בת"ת בשליש אמצעי, וג' ביסוד. והנה כל א' מג' אלו הוא בחינת אור א', נמצא שיש אל ז"א ג' אורות שלימים. והנה ג' אורות אלו הם בחינת חסדים. אמנם ב' נשים יש לז"א מאחוריו והם לאה ורחל, ונודע כי לאה היא בדעת דז"א עד החזה, ורחל מן החזה עד סיום רגליו, נמצא כי לאה לוקחת אור א' לכד העליון שהוא בדעת דז"א, ורחל לוקחת ב' אורות התחתנים שהם א' בחזה בשליש האמצעי, ואור ב' ביסוד דז"א.

ונתחיל לבאר הפסוקים **אדם כי יהיה וגו'** כי הנה אין הג' אורות הנ"ל יוצאין לחוץ לבנות ולתקן פרצוף לאה ורחל, רק בהיות ג"כ בחי' המוחין דז"א דמצד אבא מלוכבים בתוכם, והטעם לפי שהמוחין דאבא הם

עטרת פז

אמרות טהורות מרבתינו זי"ע

וביום השמיני ימול בשר ערלתו (יב ג).

'בשר ערלתו' תרין חסר 'את', חד 'בהמלו בשר ערלתו' (בראשית יז כד), תרין 'ימול בשר ערלתו'. כבר בארנו כי עיקר ערלה הוא תאות היצר והקליפות והמדות הרעות, ואותו ערלה גשמיות שמצוה לחתוך, אינו אלא טפל לערלה הרוחניות, קליפות נגה הרע שבה, ועיקר המצוה להסיר ערלת הלב לב טמא, ויתן לנו לב טהור. ולזה באברהם הצדיק כתיב 'בשר ערלתו', שהסיר הטפל, והעיקר כולו קדש להשם יתברך. וכן כאן 'ימול' בוא"ו יורה על שתי מילות, אחד הגשמי ואחד לב ערל מעין הדעת, ולזה בא ימול מלא ואו, להורת על כריתות שני בחינות של הערלה. אבל בישמעאל כתיב (שם כה) 'את בשר ערלתו' שלא חתך אלא הטפל בשרא בעלמא, אבל עיקר ערלה נשאר לו ולורעו ערלים הם, ערלים יהיו ערלים ימותו (ירמיה ט לה).

'היכל הברכה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא

זאת תורת הילדת לזכר או לנקבה (יב ז).

ודבר נחמד שמעתי משם הרב האלקי קדוש ישראל מוהר"ר **צבי אלימלך מדינוב** זלה"ה, כי אצל צרעת נאמר אחר כל הקרבנות, 'זאת תורת אשר בו נגע צרעת', ובכאן נכתב 'זאת תורת' אצל עשירה.

ואמר הוא ז"ל, שמיום שנחרב המקדש ואין קרבן, אנו מקיימין בלימוד ונשלמה פרים (הושע יד ג), ועל זה בא הרמז 'זאת תורת' שהתורה הוא במקום קרבן, ולכן לא נכתב אצל דלות, כי בלימוד התורה להשלים הקרבן אין שיך דלות. אבל הנגעים בטלו מיום שנחרב המקדש, ואין

'זאת תורת' אלא כעין דרוש וקבל שכר, לכן נכתב אחר סוף הפרשה, ודפח"ח.

'אוצר החיים' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא

נגע צרעת כי תקיה באדם והובא אל הכהן (יג ט).

ר"ל, כאן מיירי מעת הגלות, שהתגברות הקליפות הוא עד אין חקר, ויכול להיות שאדם בר ישראל לא יהיה בו כל כך כח להתגבר על יצר הרע, עד שנכשל ח"ו באיזה עבירה, שהיא נגע צרעת, משכא דחוייא, אזי אמר הכתוב שהביא עצמו עם כל החושים ואברים בכל לב, אל הכהן, צדיק הדור, והוא ירפא את חליו כדאיאת ברמב"ם (הלכות דעות פ"ב ה"א) חולי הגוף טועמים המר מתוק, ומתוק מר. ויש מן החולים שמתאוה ותאב למאכלות שאינם ראויים לאכילה, כגון עפר והפחם, ושונא המאכלות הטובים, הכל לפי רוב חוליו, כך בני אדם שנפשותיהם חולות ומתאווים ואוהבים הדעות הרעות, ושונאים הדרך הטובה, ומתעצלים מאד ללכת בה. ולא עוד שהיא כבדה עליהם למאד, כל אחד כפי חללים שיש בנפשותיהם, והבן. כדכתיב: הוי האומרים לרע טוב ולטוב רע, שמים חשך לאור, ואור לחשך. מר למתוק, ומתוק למר. ומה היא תקנת של חולי נפשות הללו ילכו אצל החכמים, שהם רופאי נפשות ישראל, וירפאו את חללים בדעות שמלמדים אותם עד שיחזירום לדרך טובה. ע"כ. וזהו: **הובא אל הכהן.**

וזהו נגע צרעת כי תהיה באדם. ר"ל הצדיק כועס ומייסר את ישראל ואומר להם דברי כבושין, שרואים בתחלה בביתם שלא יכשלו על שום צד עבירה ח"ו, זה בא להם איזה דבר רע בביתם או בכניס ח"ו, או במונא, עד שצריכים להושיע אותם מצרתם, לזה מייסר הצדיק להמון עם, ואומר להם: **נגע צרעת כי תהיה באדם והובא, תכף אל הכהן,** לצדיק הדור להושיע אותם, טוב יותר שתעשו תשובה, שלא יבוא לכם שום דבר עבירה, בודאי יהיה לכם שום נגע צרעת כביתכם. ואם אירע ח"ו איזה צער לאדם כשר, כידוע, אזי האיש הזה כשהובא זאת אל הכהן, אזי נקל הוא לכהן להמתיק ממנו כל הדינים וכל הצרעת.

אבל מי שאינו עושה שום תשובה לפני הקב"ה, ולא ישא שום משא של עול מלכות שמים, ואירע לו בביתו איזה נגע צרעת, והביא זאת אל הכהן, להושיע אותו מהצרעת הזה, אזי כבדה מאד על הצדיק הזה להושיע אותו מכל וכל, כי בעל הדבר בעצמו אינו משתתף עם הצדיק בשום דבר, שיוכל להמתיק ממנו, לזה כועס הצדיק ואמר בלשון תימה: **נגע צרעת כי תהיה באדם, והובא תיכף אל הכהן** מה יעשה הצדיק הזה. והבן.

'בן בית' מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא

וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהָנֵה כִּסֵּתָהּ הַצֵּרְעָתָא אֶת כָּל בְּשָׂרוֹ וְטָהַר אֶת הַנֶּגַע בְּלֹו הַפֶּה לְבֵן טָהוֹר הוּא (יג יב).

ואם תאמר הרי די לומר 'וראהו הכהן והנה נהפך הנגע ללבן וטהר אותו', למה כפל לשונו ואמר עוד 'את הנגע טהור הוא'. אלא ידוע הוא מה שמוכח בתולדות יעקב יוסף הכהן זלה"ה בשם **הבעש"ט** זלה"ה, שכל הישועות שהיה הבעש"ט זלה"ה מביא על ישראל, כשהיו באים אצלו איזה ישראל בבקשה להושיע לו, היה רואה למעלה בהשכינה הקדושה, מה ואיזה פגם נמצא שם על איש הזה, שהצינור שלו הוא סתום מדבר זה שנחסר לו, ואז היה מתפלל עבור ישראל מה שחסר למעלה ובוה שנתמק למעלה דין זה ממנו, בא ג"כ למטה ישועות לישראל.

שעל זה היה מפרש אמר"ו מובהק הגה"ק רבי יצחק יהודה יחיאל זלה"ה, על הפסוק 'אל נא רפא נא לה' (במדבר יב ג), שהקשה למה כתיב ב' פעמים 'נא'. אלא פירושו 'אל נא' להשכינה שלמעלה מה שנפגם שם ע"י איזה חטא של מרים, וכשתיקן משה למעלה פגם זה של מרים אחותו, אז במילא היה 'נא' הב', שבקש עתה שיהיה למרים ג"כ רפואה שלימה, וזהו 'נא לה' ודפח"ח. הוא הדין כאן, שהכהן היה רואה תחלה מה ואיזה פגם נרשם שם על איש זה למעלה, וזהו 'וראהו הכהן' למעלה, 'והנה נהפך הנגע' שם למעלה 'ללבן' שנמתק, אז דייקא 'וטהר הכהן את הנגע' שלמטה של איש זה ואמר 'טהור הוא'.

'בן בית' מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא

עטרת חכמים

עיונים וביאורים מרבתינו זי"ע

אָדָם כִּי יִהְיֶה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ שָׂאת או ספחת או בִּקְרַת וְהָיָה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ לְנֶגַע צֵרְעָתָא וְהוּבָא אֶל אֶהְרֵן הַכֹּהֵן או אֶל אֶחָד מִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים (יג ב).

יש מתגאה ועושה עצמו אלוה, כמו שאמרו הקדמונים (כד הקמח ערך רשות) מועטים הם בעולם שאינם עושים עצמם בגאווה שלהם אל נכר, כפרעה הרשע וכחירם וכיוצא מלך יהודה שהרג זכריה הנביא על ידי שעשה עצמו אלוה, והתיר להרגו במקדש ביוה"כ שחל להיות בשבת (שמו"ר ח ב, עי' איכה זוטא ט). והוא 'שאת' בסמיני טומאה.

ויש מתגאה עצמו בתורה ובדבור שורש נשמות, כי נודע שהתורה נקראת 'שם' 'ספר' (עי' שער היחודים פט"ו

יחוד ג, פע"ח שער קריאת התורה פ"ב), סוד לאה ורחל, בכתב ובעל פה (עי' פע"ח שער הנהגת הלימוד פ"א, לק"ת טעמי המצוות ואתחנן מצוות תלמוד תורה), ועל ידי זה יצא שם רע כי פגם בדבור (עי' באריכות בע"ח שער לו"ר פ"ז).

ועל ידי פגם המחשבה בגאווה 'אין אני והוא יכול לדור' (פוסה ה), ונעשה 'אל אחר' 'עמלק' 'שאת' התנשאות הרע, והיפך 'ויגבה לבו בדרכי ה'" (דברי הימים ב-ו ז). ותמורת דבור, שכן כ"ג פעם 'אדני' עולה כ"ב אותיות התורה, 'אֶלֶף תצ"ה', ושורש הדבור משם 'אדני' בחילוף 'תקט"ם' ונעשה 'ספחת' שמשותק שהכל יספחו אליו, והוא יהיה רב ורבי וראש וזנב, וזה פוגם בדבור שורש נשמות ישראל, וסובר בזונו לבו שהוא גאון עולם, וכל הדור טפלים אליו, רבן של כל בני הגולה, והעני הזה צורתא דשמועתא אינו יודע, אלא להפוך דברי אלהים חיים, פוסק פסקים לא טובים.

ויש מתגאה כמעשים מאנשי שם (עי' זוהר בראשית כה), בונין בתי כנסיות ולא לשמא דה', אלא להיות מאנשי

השם, 'בהרת עזה כשלו' (נענים פ"א מ"א) עם סימני טומאה עלה במקומו, מלך עליון יאיר עיניו ויציל מכל טעות.

ולא לחנם אמר לי מורי ורבי דודי [רבנו צבי מזידיטשוב] הקדוש בכל מיני קדושות, בני אייזיק הידעת, כשהייתי בן ארבעים שנה עדין הייתי מתיירא אם אינינו מקליפות נגה, ואף עד היום מרתתין אברי מזה, הידעת שיש עתיק בקליפה ורדל"א כמו בלעם, כידוע מדברי מרן (עי' לק"ת בלק), ובלעם על ידי פגם בדקות נעשה קליפה ורע גמור ר"ל, וישתבר הלב על ידי זה למאה שברים, 'נשברה לב נשבר' (תהלים לא ט). וכן חטא אדם הראשון היה בדקות גדול הרבה, וכשנדהה ונפל היה לו להתחזק בהכנעה שלא לעבור על מימריה דרחמנא שצוה לו על פי פשטות כשירד בעשיה לא יאכל מעין הדעת, ובזה יחזור למדרגיתו ויתקן הפגם הדק שטעה ביחוד הנורא, ועביד קצת פירוד בטעות נגה (עי' ע"ח שער מ"ג ומ"ד דרוש א, שער ק"ג פ"ב, לק"ת בראשית), ודי בוזה. עד כאן תחום שבת.

'חר חר' ח"א קא: מרבנו יצחק אייזיק מקאמרנא

שולחן הטהור

לקט הלכות מספר 'שולחן הטהור' ו'זה הזב'
לרבינו יצחק אייזיק מקאמאנא ז"ע

הלכות ימי ניסן

אין אומרים למנצה ועקידה.

בכל ימי ניסן אין אומרים למנצה יענך, ולא עקידה, כי כך הוא על פי מרן האר"י, וכך הוא מנהג ספרד בכל יום

שאין אומרים תחנון על פי עיקר הדין אין שם אמירת למנצה. ולא עקידה, עיין פרי עץ חיים (שער קריאת ס"ת פ"ד), וכך צריך לנהוג.

(שוה"ט סימן קלא ס"ח)

קריאת הנשיאים כספר תורה, והאם מברכין.

נהגים. לקרות הנשיאים בראש חודש ניסן בעבור יקראו בלא ברכה, אבל לדעת גנת וורדים (כלל א סימן מט) צריכין לברך, והנשיאים יקראו ג' כמו בחנוכה, ויברך בכל יום, ואפשר ובנשיאים כיון שאין בו לשלשה קרואים לא יברך.

(שוה"ט סימן קלה ז"ז סק"ב)

מסגרת השלחן

ברכת האילנות
היוצא באדר ובניסן, או לאחר ניסן, כל דבר לפי גידול מדינתו, וראה פרחי אילנות שקורין בלעז, אומר: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות ליהנותה. בהם בני אדם. והמברך: שככה לו ולא חיסר וכו', אינו משתבש. ויכוין לשם ככ"ה כ'תר כ"ל ה'כתרים, שם נורא מקובל להעלות הנשמות לשורשן.

(שוה"ט סימן רכו ס"א)

האשכול (עמוד סח): ולא דוקא בימי ניסן, אלא בזמן שרואה פרחי האילן בפעם ראשונה בשנה. וכן משמע מהרוקח (סי' שמב) שכתב: הרואה אילנות שהוציאו פרח, 'כגון בניסן', מברך ברכת האילנות. וכ"כ רבינו ירוחם (נתיב ג' ח"ב). הרי בזה שנקטו 'כגון' משמע כהרמב"ם א' הניסן לאו דווקא ודו"ק, וכן כתב בספר צדה לדרך (מאמר א' סוף פל' ג'): וכן אם ראה אילנות פורחות בחודש אדר. מובא בא"ר (סק"א). וכן דעת המודרני (ברכות מג: סימן קמח), ע"ש.

וכן נקטו האחרונים, ה"ה: בתשובת השיב משה לבעל הישמח משה ז"ע (או"ח סימן ח) שכתב: דלאו דוקא ניסן, אלא כל זמן שהוא רואה אילנות דמלכלבי מברך עליהם, ודבר זה אין צורך לפנים דודאי צריך לברך על חסדי המקום ב"ה באיזה זמן שיהיה, רק בהגמרא נקט ביומי ניסן דהוא אורחא דמילתא ברוב השנים, עכ"ל. וכ"כ במקור חיים לחות יאיר (בקיצור הלכות), דרך החיים, מחצית השקל, והתחם סופר (בהגהתו על גליון ש"ע שם), מן גבורים, קיצור ש"ע (סימן ס' ס"א), חיי אדם (כלל סג ס"ב), וכ"ה במשנה ברורה (סק"א) בשם אחרונים.

ח. בגמרא (ברכות ו"ה שם) הנוסח 'להתנאות'. ופרש"י ליהנות. ונוסח רבינו 'ליהנות' כנוסח הרמב"ם (שם) והסמ"ג (עשין כז) ורבינו ירוחם (נתיב ג' ח"ב) והרוקח (סימן שמב) והאור זרוע והכל בו והאבודרהם וכ"ה בשו"ע (שם). ברא"ש (ברכות שם) הגירסא 'להתנאות' ופמנעני יו"ש כתב: ה"ג 'ליהנות'. בדקדוקי סופרים כתב בנוסח כת"ר הש"ס איתא 'ליהנות'. וע"ע במגיד תעלומה לבני יששכר (ברכות פ"ז) מש"כ בזה.

ט. מקור שם זה מובא בזה"ה (ח"ג קלג): שכת"ה, שמא דכליל כל שמהן וכו', ע"ש. בספר תולדות יעקב יוסף (בסופו דף רט. וישלח כט.) כתב בשם מרן הבעש"ט ז"ע: וכוה ביאר (בפ' בהעלותך) ואם ככה את עושה לי וגו', שיש לכוון בקדושת כתר שם ככ"ה כ'תר כ"ל ה'כתרים, והוא סגולה נפלאה להעלות הנשמה ממועמקים וכו' ודפח"ה. ורבינו כתב בספריו בהרבה מקומות ענין זה שם זה וביאורו, עיין בבש"ט עה"ת (פ' לך לך אות יא) ובמקמ"ח (שם אות ט').

י. ענין כוונת ברכת האילנות לא נתבאר להדיא לא בזוה"ק ולא בכתבי מרן האריז"ל. אמנם סברת המקובלים האחרונים שהיא לתקון הנשמות, כי בניסן הוא התחלת זמן עליית המולגלים מצומצם לחי, וכמ"כ מרן האריז"ל בשער בגלגולים (הקדמה כב), כ"כ הרב עולת שמואל קונפורטי ז"ל (דף לו:). ובספר מורה באצבע להחיד"א (סימן א' אות קצט) כתב: מואד יתעצם ככוונתו בברכה זו שהיא לתקון הנשמות שהם מגולגלות בעצי השדה והעשבים בזמן הזה ויבקש עליהם רחמים. וכ"כ הנב איש חי בריש הגדה של פסח 'אורח חיים'. ובספר פתח הדביר (סימן רכו ס"א) כתב שהוא לתקון הנשמות הנדרות הדרות בענפי האילנות, להעלותם ולהביאם אל המנוחה ואל הנחלה, וכנראה מהזוה"פ (פ' בלק קצ"ו): שהנשמות מעולם העליון משוטטות בימי ניסן בגינות ופרדסים ועל ידי הברכות וזכות לעילוי נשמותיהם ומתפללים על החיים אשר בעוה"ז, ע"ש. וכן נראה ממה שכתב רבינו להעלות הנשמות לשורשן, דסובר כמ"כ המקובלים האחרונים.

סוד הע' קל"ו של הילדת כנו' בוהר, נגד ע' תיבין שבמזמור הזה, ואח"כ יולדת הנוקבא ד"א, ע"כ. הרי שנראה כזה כוונתו שמוזמר למנצה קשור לתחנון, לכן כשאין אומרים תחנון א"א למנצה.

ד. מקור מנהג זה הוא מהש"ל"ה (מסכת פסחים, נד מצוה אות ו) שכתב בא"י: וכמו שכתב הטור (סימן תכ"ט) בשם מסכת סופרים, דאין מתעניין בניסן מפני שבאחד בניסן הוקם המשכן, וי"ב נשיאים הקריבו קרבנם כו'. נלע"ד מנהג טוב לקרות בכל יום ויום פרשת הנשיא של זה היום, כי כל נשיא ונשיא היה לו סודות גדולות אשר המשיכו שפע הרוחניות כל אחד לשבטו כל ימי עולם. ולא לחנם כתבה התורה כל שבט ושבט ופרטה הקרבן, אף על פי שכולם היו שוות, והיה מהראוי לומר בדרך קצרה, וכן זה הנשיא הקריב וכן זה הנשיא הקריב כן, אלא לכל אחד היה לו סודות מיוחדות. וביה הדרך דרך מדרש רבות לבאר טעמים לכל נשיא ונשיא טעם אחר, וגם דברי הרבות הם סודות מופלגות מושגות למי שחלק לו השם מהחכמה האמיתית. ובקריאת הפרשה הוא מעורר קדושת היום, וכאשר נהגו הספרדיים לומר בכל זמן זמן ומזמורים מעניינים של יום. ומצאתי כתוב בכתבי הקודש הדר"י ז"ל, וכן מציעו הים נקרא על"ב קרעים, כמו שנאמר (תהלים קלו ג), לגוזר ים סוף לגורים, לכל שבט ושבט בפני עצמו.

מובא בבא"ש (סימן תכט ס"ו) שכתב: עיין של"ה שיש לקרות בניסן כל יום הנשיא שלו, וב"ג פרשת בהעלתך עד כן עשה את המנורה. וכן בסידור יעב"ץ (דיני חודש ניסן) דיש הידיים שנהגים לקרות וכו', וכן מזכיר החיד"א בעבודת הקודש (מורה באצבע סימן ז') אמנם שם לא כתב לקרות בס"ת.

ה. בליקוטי מהר"ח (הנהגת חודש ניסן), כתב: והנה יש מקומות מוציאים ס"ת לקרוא בו הנשיא, ויש מפסקין במנהג הזה דמשמע בירושלמי דאין לקרות בס"ת בלא ברכה, עיין שו"ת מהרש"ם (ח"א סימן קעה), אך ראיתי שני גדולי הדור שנהגו כן להוציא ס"ת לקריאת נשיא ה"ה מרן הגה"ק מו"ה חיים האלברשטאם מצאנו ואדמו"ר הגה"ק מו"ה יקותיאל יהודה ט"ב מסיגעט ז"ע, ובודאי גם רבותיהם היו נהגו כן. עכ"ל.

ו. מובא בברכי יוסף (סימן קלה סק"ב): ומ"ש הרב גנת ורדים (כלל א' סי' מ"ט) דבאיזה יום שייכמו עשרה לקרות בספר תורה שפיר דמי, ויוציאו ספר תורה ויקראו בברכות מפני כבוד צבור, והלואי שיקראו כל יום, אלא דלא תקון רבנן קריאה כל יום מפני הטורח וכו', ע"ש. אין דבריו מחוורים, ואין להאריך. וכן רבינו הביאו לפני זה את דבריו וסיים: אין דבריו מוכרחים. אמנם בקריאת משנה תורה בהושענא רבא סובר רבינו כגנת ורדים שאפשר לקרות בברכה, ע"ש בר זוהר הג"ל.

ז. איתא בגמ' (ברכות מג: מ"ה י"א): אמר רב יהודה האי מאן דניפק ביומי ניסן וחזי אילני דקא מלכלבי אומר ברוך שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות להתנאות בהן בני אדם. וכן פסקו הרמב"ם (פ"ג מברכות ה"ג) והטור והשו"ע (או"ח סימן רכו). וכתב הריטב"א (בר"ה שם): ויומי ניסן לאו דוקא אלא כל מקום ומקום לפי מה שהוא דמלכלבי. וכ"כ בספר

א. בענין אמירת למנצה יענך בימים שאין אומרים תחנון, כתב הרמ"א (סימן קלא ס"א): בימים שאין אומרים תחנון אומרים למנצה, מלבד וכו'. והפ"ח (שם סק"א) כתב אבל אין אנו נוהגין כן, אלא שבכל יום שאין אומרים תחנון אין אומרים למנצה. וזה מוש"כ רבינו שהוא מנהג ספרד. וכ"ה בשבט"ג (הגה"ט אות ג), מובא בשלמי ציבור (דף קנד:), ובמאמר מרדכי (סק"ה) וחסד לאברהם מובא בקף החיים (סק"ל), וכ"ה בסידור הרב בעל התניא, ודרכי חיים ושלוש (אות רל), ועיין בשער המולל (פ"א סק"ח).

אמנם דעת רבינו במה שכתב שאין אומרים תחנון על פי עיקר הדין, הוא דווקא במקומות שכתוב בהלכה שאין אומרים תחנון אין אומרים למנצה, ולא כלל הוא בכל מקום שא"א תחנון כמנהג הספרדים. וביומי דניסן איתא בשו"ע (סימן קלא ס"ז) ומנהג פשוט שלא ליפול על פניהם בכל חדש ניסן, וכן בשו"ע (סימן תכט ס"ב) אין נפלין על פניהם בכל חדש ניסן. והטעם כתב בב"י מפני ש"ב נשיאים הקריבו ב"ב ימים וכל ימי הקרבן היה יו"ט שלו, וערב פסח וימי הפסח גופא ואסרו חג, אם כן יצא רוב החודש בקדושה, לפיכך עושין כולו קודש. וממרו האר"י ז"ל בפע"ח (שער נפ"א פ"ג) מתבאר הטעם ממה שכתב בסוד נפילת אפים, שירד ויפיל עצמו עד עשייה, ומשם יעלה מ"ג בסוד ב"ן הרמזו ככאן. והענין, כי הלא הצדיקים ירשו ארץ, וארץ העליונה יתבי בין תרי צדיקים צדיק עליון וצדיק התחתון, יוסף ובנימין. וכתב בהגהה שם מהו"ר מאיר אפאיראש ז"ל, וזה לשונו: נפילת אפים [הוא] בסוד הפלת סטרא אחרא, לכן בכל ניסן ותשרי ושבט ויו"ט אין צריך ליפול, כי כבר נפל הסט"א, ע"ש.

ב. אמירת עקידה בימים שאין אומרים תחנון, כתב רבינו בשו"ט (סימן א' ס"ז): בימים שאין אומרים תחנון לא יאמר פרשת עקידה. וזוה"ב (שם סק"א): כתב: בסידור רבי שבתי זלה"ה (ח"א דף לו:): כתב שלא יאמר בשבת וראש חודש עקידה, וראיתי למורי דודי [רבי צבי מוידטיטשוב זלה"ה] ורבינו רבי יעקב יצחק מלובלין זלה"ה, שלא אמרו בשום יום שאין אומרים תחנון, וכן בבבית מילה גם כן, עכ"ל. ומה שהביא רבינו ממורי דודי, כ"ה בספרו עשרת צבי (פ' בהר דף ק"א): וז"ל: וסוד לבם למקום (ברכות ל) ויצא מן ה' יראה, סוד קביעת מקום, ויקרא אברהם שם המקום ה' יראה, ולכן תקנו קדמונינו לומר פרשת עקידה אחר ברכת השחר קודם הקרבנות, בסוד קביעות מקום לקבוע מקום, ולכלל לב"ם למקו"ש, וזוה"ב תבין למה בשבת ויו"ט יומים המקודשים אין אומרים העקידה, כי בשבת אמרין שבת דקביע וקיימא וכו', וכל יומים מקודשים יש להם הארה מיום השבת, לכן אין צריך קביעות מקום וכו', ע"ש. וכ"ה בסידור יעב"ץ ובעל התניא, וע"ע בליקוטי מהר"ח ובנימוקי או"ח (סימן א סק"ג).

ג. שכתב שם: ומזמור יענך י"י ביום צרה שאומרים בשחרית קודם ובא לציון, הוא סוד הבריאה. והנה ע"י הקדיש שאמרנו אחר העמידה הורדנו סוד האצילות לבריאה. אמנם באצילות נתעברה המלכות ע"י זיווג נפילת אפים, וירדה כאן בבריאה מעוברת. אמנם עתה בבריאה היא יולדת, ולכן היה צועקת עתה

עטרת זקנים

יומא דהילולא ממאורי הדורות

הרה"ק רבינו אברהם יהושע העשיל
מאפטא ב"ר שמואל זיע"א 'אוהב ישראל'

ה' ניסן תקפ"ט

מדרגותיו הנוראים

ויש שמוסרין לו מדרגות וגם זה אינו בתכלית האמיתי, כמו שאמר מורי ורבי הקדוש מורינו הרב אברהם יהושע העשיל זצ"ל, שעשבי השדה היו אומרים לו עתידות וגם פסיעות אדם, ויראתי שלא אטעה וביקשתי מאב הרחמן שיטול ממנו וכו'. ופעם אחת עמד מורי ורבי רבינו אברהם יהושע העשיל בתוך הקהל יראים, ואמר: שהוא אינו מאמין לעצמו אפילו רגע, ובפרט ליונגע לייט של דור זה אפילו לזקנים, ועמד שם זקן אחד מגיד מבארנאוו ששימש את רבינו הקדוש מורינו הרב דוב בער, וזכה לראות קשת של אש על רבינו בעת התפילה, והיה בן תשעים שנה ואמר לזה המגיד אני מאמין שלא יסוג אחר אבל לא לאחר עכ"ל.

'נתיב מצותיך' אמונה ה' ב'

גלות השכינה

וכך ראינו למורי הקדוש מורינו הרב אברהם יהושע העשיל ממעזיבו פעם אחת עמדתי לפניו, והוא היה מדבר עם אלמנה אחת, והבנתי דבריו שהיה מדבר עמה בחכמה עמוקה מעניין גלות השכינה 'היתה כאלמנה', עד שהתחלתי לבכות וגם הוא בכה, והיה דרכו לספר מעשיות ודיבורים, והכל היה בחכמה עמוקה.

'זוהר חי' ויחי שעה.

משקל זהב בפיו

וסיפר לי מורי וחמי מקדושת הדיבור של רבינו ממעזיבו, שהיה קרוב והיה מקורב אצלו מאד, והיה לומד עמו ביחד גמרא ותוספות והיה זה בימי חורפו, ופעם אחת ביקש ממנו הרב הקדוש מורי ורבי איש אלקים מורנו הרב נפתלי מראפשיטץ בימי חורפו את מורי וחמי הנוכח, ואמר לו: אברהם מרדכי איך בעט דיר האב רחמנות אין ווער מיר גיוואר אצל הרב וויא האלט ער פון מיר, וסיפר לי מורי וחמי שהיה דורש וחותר ממנו לערך חצי שנה שידע איזה דיבור מה שיאמר על חבירו, ולא היה באפשרות שישמע אפילו דבור קטן לידע את דעתו מה אצלו הרב מרנו הרב נפתלי הנוכח, כי כל כך אחר רוב דיבוריו היה לו משקל של זהב ממש בפיו שלא ידבר שום דיבור על שום בן אדם, שלא ירע בשום דיבור לבר ישראל, כי אפילו על רשעים גמורים כיון שנקראים יהודים אסור לדבר עליהם, והוא מצער לשכינה ופוגם בה.

'זוהר חי' ויחי רכו.

הירות בנסיעה לצדיקים

ואמר הצדיק מורינו הרב אברהם יהושע העשיל מאפטא, יזהרו היונגע לייט בעת שנוסעין לצדיק, כי הצדיק הוא אש שורף גדול וכשבא נר קטן אצל להבה שלהבת אש נכבה תיכף, ולכן יזהרו מאד שיעמדו באימה ויראה וברתת, כי הצדיק מרוב אור וחיות אלקות שבו מסביר פנים לכל אדם באהבה יתירה, ואם זה אינו נוהג להתחמם כנגדו הרחק מן

אורן של חכמים ברתת וזיע, אז נכבה נרו חלילה, ונעשה מתנגד על הצדיק, והחיות שלו של הטפש הזה סר והלך לו.

'נתיב מצותיך' התורה כ ג

כל התחלות קשות

ודע כלל גדול שקבלתי מפי מורי הקדוש מוהר"ר אברהם יהושע העשיל ממעזיבו, שכל התחלות קשות הן לעסק התפילה וק"ש וכל המצות, ולכן יתחיל אדם על פשטות אני יהודי ככל היהודים הפשוטים, ובהכרח לומר הדיבורים ולקיים מצות בוראי על פי פשטות וקטנות ובלבב נשבר ונמוך עד עפר, ואח"כ יעזור לו הש"י לבוא למדרגות רמות.

'זוהר חי' בראשית קח:

קידוש לבנה עד ט"ז להודש

ואם יקשה לך הרי כבר הלכנה בחסרונה, זה אינו, הדא דלא על הלכנה מוחשת אנו מחדשין ומקדשין, וקבלה ביד רב חמאי גאון ורב שרירא ורב האי כמובא בדבריהם שאין הלכנה העליונה נפגמת אלא עד עבר ששה עשר מחדש, ועוד אפילו הלכנה הזאת אינו ניכר פרידתה ופגימתה להדיא אלא עד עבר ששה עשר מחדש, ואנו מברכין על הנאת אורה, וכל זמן שאינו ניכר החסרון להדיא יכולין לקדש, וכן עשה מעשה הגאון מוהר"ר אברהם יהושע העשיל מאפטא.

'נוצר חסד' אבות ד ה

המתקת היצר

ושמעתי בשם הרב הקדוש ר' אברהם יהושע העשיל זלה"ה מאפטא, שכל ימיו לא עשה שום סיגוף להמתיק היצר הרע לצורך עבודת הבורא ברוך הוא, אלא בחכמה משכללת לבד המתיק את היצר הרע שלו, עד שסייע לו היצר הרע לצורך עבודת הבורא ברוך הוא.

'בן בית' תרומה

ויסלף דברי צדיקים

שהיה מעשה אצל אדמו"ר מו"ה אברהם יהושע העשיל מאפטא, בימי חורפו שהיה רב בקאלביסוף, וחמש עשרות היו שייכים לו, וישב בדיון משפט גדול עם איזה דיינים, והדיינים קבלו שוחד, והיו מטין לזכות אותו האיש שנתן להם שוחד, והוא לא הסכים לדעתם, ואמר שאין כך הלכה, והדיינים אמרו לאותו האיש שיראה לשחד גם את הרב, והוא ידע שהוא מן הנמנע, שהוא צדיק גמור. ונתנו לו עצה, שיניח בבגד הרב של ראש חדש סך של זהובים אדומים, וכך עשה, ואיש לא ידע מזה, ומכל שכן הרב. וכשבא הרב וישב בדיון עם הדיינים, ראה שהסכימה דעתו לדעת הדיינים, ושתק ואמר דינו לבקר משפט, ודחה אותם, והלך לחדרו ובכה בכיות לפני אדון כל, על מה נטה דעתו לדיינים, שהרי באמת אין זה דין אמת, והיה זה כמה ימים שדחה המשפט מלגלות דעתו, עד שהגיע יום ראש חדש, ולקח בגדיו, והרגיש שהוא כבד הרבה, ונתן ידו לכיס הבגד ולקח משם כמה זהובים זהב, ושאל לאשתו מי היה כאן, איש כזה שיניח מעות כזה בבגדי, וחקרו הדבר, עד שנגמרה דעתם שלא היה שם איש כזה, אלא אותו בעל דין. ושלח אחריו וגור עליו בחרם ואיים עליו עד שהודה לו, והחזיר לו הרב מעותיו, ואמר לו, לך רשע, איני יושב עוד בדיון זה. ואמר הצדיק, זהו שכתוב 'ויסלף דברי צדיקים' אפילו צדיק גמור ובלי ידיעה כלל קיבל שוחד, נסתלף דבריו.

'היכל הברכה' משפטים רג:

כחה של תשובה

שמעתי מאמור"ר הגה"ק רבי יצחק יהודה יחיאל זלה"ה, ששמע מקני הר"ק רבי אברהם מרדכי מפניטשוב זלה"ה,

שסיפר מרבו הרב הקדוש איש אלקים מו"ה אברהם יהושע העשיל מאפטא זלה"ה. שפעם אחת בא לפניו איש אחד בר ישראל, והביא לו פריסת שלום, מהרב המגיד איש אלקים קדוש השם רבינו ישראל מקאזניץ זלה"ה, וכך היה הרבה פעמים. לימים בא לפניו האיש הנ"ל בפריסת שלום מהרב הנ"ל, וראה הרב הצדיק מאפטא, שהאיש הזה הוא רשע גמור, שלא הניח עבירה בעולם שלא עבר להכעיס, אפילו עבירות הללו שלא היה לו שום הנאה מהם, כגון להשתחות לעבודה זרה, וכיוצא בהם הרבה. אף על פי כן עשה להכעיס להקב"ה.

הרים הרב הצדיק הנ"ל קולו בקול גדול עליו, ואמר לו בזה הלשון. רשע! האיך מלאו לבך לעשות ולהביא בינינו פריסת שלום, כי אתה מומר להכעיס, לך במהרה לחוץ, כי איני יכול להסתכל בפנים של אדם רשע כזה, ואין אתה ראוי לבוא לביתי. וכשראה שהרשע את רוח קדשו של הרב, ביקש האיש הנ"ל להרב הצדיק מאפטא, רבי! יש לי עוד איזה תיקון? השיב לו הן! ואין לך דבר שעמד בפני התשובה. וכשאמר לו הרב הן, מיד התחיל לבכות בבכיות גדולות, עד אין חקר, עד שנפל על פניו לארץ, לערך שעה. ואחר כך אמר לו הרב, עמוד על רגליך, וכשעמד על רגליו, שאל להרב מאפטא, רבי! איזה תשובה צריך אני לעשות לצורך תקוני, כי הרביתי לעשות להכעיס להשי"ת! והשיב לו הרב הנ"ל, בתחלה, צריך אתה להתחיל להתענות משבת לשבת פעם אחת, ואם תלך ממך שנה תמימה ולא תעשה שום עבירה בעולם, ותעשה תשובה שלימה בשנה זו, אח"כ כשתבא לפני, אתן לך איזה תשובה לתקונך.

התחיל האיש הנ"ל, לעשות תשובה בשברון לבו, כל אותה שבוע זו, וכשבא יום השבת, נפל כל בני ביתו של הרב הצדיק מאפטא בחלאים רעים רחמנא לצלן, וכשראה הרב הצדיק זאת, הבין שמחמת ששיבר בשבוע זו קליפה גדולה כזו, לזה מתגברים עליו הקליפות. מיד אחר שבת, קרא הרב מאפטא להאיש הנ"ל, ואמר לו לך לביתך לעיר מולדתך, ושם תעשה תשובה כמבואר בספרים קדושים, והראה לו איזה דרך תשובה, שצריך הוא לעשות כפי תיקונו, ואח"כ תבוא אצלי ואתקן לך לגמרי.

הלך האיש הנ"ל לביתו, ועשה תשובה שלימה, וישב בביתו על התורה ועל העבודה, בתשובה שלימה, לערך שבע שנים. ואחר כך בא לפני רבו הקדוש, ליתן לו עוד איזה תשובה שיהיה לתיקון נפשו, וכשבא לפניו קם הרב הצדיק הנ"ל מלפניו מלא קומתו, כי ראה ששורה עליו השכינה הקדושה, ואמר לו מי אתם, ומאיזה מקום הוא הצדיק הזה? מיד התחיל לבכות בבכיה גדולה ואמר בזה הלשון: רבינו לא מכיר אותי עוד, אני הוא הרשע שהיה עושה כל העבירות הללו שהרבי יודע מהם? התחיל הרב הקדוש הנ"ל לבכות עמו אתו כלומר אליו, והסתכל בצורתו של האיש הזה, וראה בו צורה שכולו רוחני, יותר ממנו, והיה הרב הקדוש בוש ממנו. התחיל מחבק לו ומנשק לו, ואמר לו: אתם לא צריכים אותי עוד ליתן לכם איזה תיקון לנפשכם, כי הנשמה שלכם מתוקן מכל וכל, ואין אתם צריכים עוד שום תיקון, כי אתם עשיתם כל כך תשובה, עד שאינו נרשם בכס שום עבירה בעולם, ואפילו הגוף שלכם, הוא מווכך מכל וכל.

ובשבת קודש דרש הרב ברבים, עד היכן מגיע כחה של תשובה באמת לשמה, לפני הקב"ה, ואין לך דבר שעומד מפני התשובה. והרב הקדוש הנ"ל, היה מספר כל ימיו לתלמידיו המעשה הזה, ואמר להם: ראו תלמידים וחברים שלי, עד היכן תשובה שלימה מגעת.

'קון ביתו' אבות א ז אופן יג